

**ŠMAJS, Josef. *Filosofie psaná kurzívou*
: rozhlasové ekologické eseje.
1. vyd. Brno : Doplněk, 2003. 113 s. ISBN 80-
7239-152-6**

Středem odborného zájmu filozofa Josefa Šmajse, profesora Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, je vztah přírody a lidské kultury. Není jen interpretem filozofických názorů jiných autorů, ale tvůrcem uceleného systému tzv. ekologické filozofie chápané jako součást evoluční ontologie. Prostřednictvím překladů některých jeho děl pronikly Šmajsovy myšlenky i do anglické a německé jazykové oblasti.

Na jednu z jeho posledních prací, kterou autor nazval *Filosofie psaná kurzívou*, upozorňujeme především proto, že se významně dotýká informační vědy a v jejím rámci i knihovnictví, a to zejména třemi svými tématy: rozбором pojmu informace v širokém filozofickém pojetí, pojednáním o aktuálních proměnách lidské práce a částí o nutnosti tzv. naturalizace lidské kultury, zvláště pak vzdělání.

Josef Šmajš chápe pojem informace velmi široce jako filozofickou kategorii podobně jako pojmy hmotnosti, energie, pohybu, prostoru a času, přičemž informaci v kontextu těchto abstraktních pojmů přikládá největší význam. Prostudování 3. kapitoly, nazvané „Víme, co je informace“, umožňuje upřesnit si zařazení našeho oboru i naší odborné činnosti do širších souvislostí a utvrdit se v názoru, že informační věda nutně vyžaduje zakotvení ve filozofii. Šmajsova ekologická filozofie je intelektuálně hodnotnou odpovědí na vůbec nejpálčivější současný globální problém – konflikt přírody a člověka, resp. biosféry a sociokulturní činnosti člověka se silícími abiotickými prvky –, proto je patřičné zakotvení informační vědy možné vidět právě v takto pojaté filozofii.

Také část Šmajsova textu pojednávající o proměnách lidské práce, zvláště pak o jejích aktuálních změnách, k nimž dochází v důsledku masivního pronikání informačních technologií do našeho každodenního života, náš obor výrazně obohacují. Šmajš se řadí ke stále početnějším autorům vyslovujícím obavy z negativního působení těchto technologií na člověka a společnost, které se projevuje tím, že prohlubuje již zmíněný konflikt a ohrožuje tak lidskou kulturu chápanou v širokém smyslu tohoto slova.

Šmajsova ekologická filozofie může být také blízká a inspirační tím, že naznačuje východisko ze současné krize. Spatřuje je v tzv. naturalizaci lidské kultury, zejména pak vzdělání a každodenního života. Autor podporuje pomocí prostředků filozofického vyjadřování to, o co již delší dobu usilují např. summity Země. Avšak tato snaha o překonání konfliktu mezi biosférou a lidskou kulturou ještě zdaleka ve světě nepřevážila nad devastací přírody, nepronikla do vědomí politiků a do myšlení a konání rozhodující většiny obyvatel Země.

V roce 1996 jsem na Mezinárodním sympoziu ISI '96 v Berlíně proklamoval pojetí informační vědy jako vědy se svědomím. Měl jsem na mysli informační vědu jako studijní obor a jeho aplikaci v praxi. Šmajsova ekologická filozofie napovídá, čeho by se mělo toto svědomí přednostně týkat. Výuka informační vědy a profesionální činnost v akreditovaném oboru „Informační studia a knihovnictví“ by neměla zůstat lhostejná k základním globálním problémům současného světa.

Toto upozornění na tři témata Šmajsových rozhlasových přednášek, která lze považovat za významná pro náš obor, nemohou nahradit komplexní odbornou recenzi zmiňované publikace. Tu je nutno přenechat filozoficky erudovaným odborníkům.

Jiří Cejpek
Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK
jiri.cejpek@ff.cuni.cz